

Salvador Gispert Puig

Si tornés a néixer, tornaria a ser bosquerol

Salvador Gispert Puig va néixer a Sant Hilari Sacalm el 1938. És fill de Can Iglésias de Santa Margarida, una casa avui aterrada d'un veïnat de masos, on va viure fins als vint-i-quatre anys. La seva mare era Dolors Puig Jover. No va conèixer mai el pare, Pere Gispert, que va morir a la guerra. Es va criar amb els quatre germans, tots més grans, engegant vaques i treballant a pagès fins que un dia, a dotze anys, va anar per primer cop a treballar a bosc amb un carboner que no sabia de llegir ni escriure, però que li ho va ensenyar tot. «És que jo no soc anat mai a estudi». «Per al qui li agrada, viure al bosc és una cosa maca. Al bosc estaves molt tranquil, ningú t'empipava i eres bastant lliure».

A mitjan anys cinquanta, del record d'en Salvador, uns cinc-cents veïns de Sant Hilari anaven a bosc a treballar. Tallaven arbres, feien carbó i sembraven patates o sègol, perquè les terres eren escasses i tot s'aprofitava. «En aquell temps un propietari que tingués 40 o 50 hectàrees de bosc, en podia viure. Ara en necessita 1.000». Paradoxes de la modernitat, però ara

que la tecnologia proporciona motoserres i tractors, ara que tot seria més fàcil, el bosc està més abandonat que mai. Ara que l'ofici es perd, proliferen les fires que el recorden i els concursos de serrar i de tallar llenya. A casa d'en Salvador, els baixos són plens d'eines, de llenya, de feixines, d'escombres de bruc i de pannes, de serres i de des-trals. La destrall catalana és la reina. Gràcies a ella en Salvador ha guanyat centenars de concursos. Se la va endur al Fòrum de les Cultures, on va fer demostracions de l'ofici, i a Noruega, on va competir amb els millors i va constatar que, també als boscos, cada terra fa sa guerra. Al pis de dalt hi ha fileres de copes escampades per tot arreu.

Al món dels bosquerols el coneix tothom. A ell, però, li agrada tant l'ofici que no es cansaria mai d'explicar-lo. «El carbó es pot fer de tota classe de fusta. Si és d'alzina és més bo, si és de soca de pollancre no ho és tant. Primer tallàvem les alzines. Després empilàvem. Empilar vol dir que posàvem la llenya bé, dreta, i hi deixàvem un forat enmig. Quan havíem acabat d'empilar, l'enterràvem. I

quan l'enterràvem ja hi posàvem foc. I hi ha una cosa que no ho he pogut saber mai, per què passa, però el foc volta pel cantó dret i quan ha fet la volta vol dir que el carbó està fet, i quan està fet, el fum, per comptes de sortir de color cendra, surt blau. En fèiem deu, de piles. Quan acabàvem d'enterrar l'última ja podíem començar a treure el carbó de la primera. Era com una cadena. Per saber la feina que fèiem, agafàvem un bastó. Si havíem fet un jornal, fèiem un sec. Si n'havíem fet mig, fèiem el sec i hi clavàvem un branquilló i ho portàvem a dintre el cabàs. El carbó el baixàvem amb mules. Dues sàrries eren una carga. Si hi havia 10 cargues, fèiem 10 ratlles i, quan acabàvem la campanya, sabíem les cargues que havíem fet». En Salvador s'havia arribat a quedar un mes sencer a bosc. Els caps de setmana sempre s'hi quedava sol, perquè els carboners casats se n'anaven a Sant Hilari. «La pila, quan és encesa, se li ha d'anar donant *pitllada*, que en dèiem, al dematí i al vespre». Normalment treballaven pels boscos de Sant Hilari, d'Amer, d'Osor... però havien anat a fer carbó fins a Maçanet de Cabrenys.

JUDIT PUJADÓ > TEXT i FOTOS

ADREÇA WEB
PER ESCOLTAR
L'ENTREVISTA
goo.gl/qaAcJr

Les colles de carboners arribaven a caminar fins a quatre hores per arribar a la feina. Hi anaven amb els cabassos, la saca, el paraigua, les mantes, el menjar i poques eines. Un cop eren a lloc feien la barraca on dormirien. La barraca la feien amb una biga i amb troncs d'alzina que posaven drets. «L'amo era obligat a donar-nos aquests troncs». A terra hi posaven falguera. «La *foguera* és una planta que puja alta així i, seca, és molt calenta i a sota encara hi posàvem les rames d'alzina tallades així petit perquè, si plovia, la humitat no ens passés a nosaltres. Si la barraca la feies bé, encara que plogués un mes seguit, no et mullaves». «Al dematí, per trencar el cuc, menjàvem una torrada sola, i encara gràcies. No teníem pas res. Un all i un rajolí d'oli, això sí. Esmorzàvem. Per sopar coíem les mongetes i el que sobrava ens ho menjàvem l'endemà per esmorzar amb un tall de cansalada d'aquesta per amanir i ja posàvem l'olla al foc per fer l'escudella per dinar, que era aigua encantada, eh! Per sopar, mongetes, i algun dia menjàvem patates. De plats no en portàvem, la mateixa *pallella* ser-

via de plat, i a més a més, a l'hivern, el tall de cansalada aquest que feiem per amanir, el fonien i s'ho bevien tot junt, el vi i el suc aquell de la cansalada, i es veu que feia passar tant el fred. De vi, jo no en bevia, però en portàvem sempre un bot. Ara no n'hi ha enlloc. Era una pell de cabra que la cosien i hi posaven pega a dintre i el podies portar bé. N'hi cabien 60 litres, eh! Aquí hi ha un pi que en diem Douglas. Amb un tros de tronc ben sec feiem una estufa. Jo hi havia cuinat i, si convé, encara ara hi faig un ou ferrat. Amb la motoserra faig un forat enmig. En faig un altre al costat anant a buscar el que puja i llavors s'encén amb una mica de pinoca, i de seguida crema». Si convenia, per plat feien servir un tros de panna que tingués un bon colze.

La fusta de castanyer no es podria, per això servia per fer els rodells de les capsas d'arengades. El carbó tampoc, per això a sota de les fites d'un bosc n'hi posaven un tros, juntament amb un bocí de teula. Era un senyal. «Si ara hi vas encara hi seran», diu. I netejaven el bosc. «Ho pagava l'amo i ho feiem a jornal. *Trevíem* el bruc, l'arboç... per

això els boscos eren macos i s'aprofitava tot. I d'això també en feiem carbó».

—I no vau passar mai por, dins del bosc? —li demano.

—Quan era petit em feien por els maquis, però van durar poc. Em feia por la Guàrdia Civil. Abans *pelàvem* més tard que ara, a l'agost, i hi havia grans tempestes. Una nit es va posar a ploure i vam dir: «Coi, anem cap a la casa de l'amo a dormir al porxo». Trons i llamps, i arribem a la casa i de 5, només n'érem 4. «A veure si un llamp l'ha mort!». El vam anar a buscar. Ell va ser més llest que nosaltres, va agafar dues pannes que hi havia molt grosses, en va estendre una a terra, l'altra se la va posar a sobre, i el paraigua, al cap. Es va fer un jaç. I va dormir tota la nit i nosaltres corrent amunt i avall. Si tinguéssis manera, m'agradaria anar a TV3 a ensenyar l'ofici —em diu—. Que és la manera com sembla que avui dia podem deixar testimoni d'allò que hem sigut i, sobretot, d'allò que hem estimat.

JUDIT PUJADÓ
és escriptora.